

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SANAT EĞİTİMİNE İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI: ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ ÖRNEĞİ**Dr. Merve UYSAL*****Dr. Ahmet Erman KARAGÖZ******ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenliği bölümünde Görsel Sanatlar dersi alan aday öğretmenlerin 'sanat eğitimi' ve 'resim öğretmenleri' kavramına ilişkin düşüncelerini metaforlar yoluyla nasıl aktardıklarını belirlemektir. Bir olguyu derinlemesine incelemek amaçlandığından araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubu, Atatürk Öğretmen Akademisi'nin 2021-2022 eğitim öğretim döneminin bahar yarı yılında öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 88 aday öğretmenden oluşmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmış ve ulaşılan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, sınıf öğretmenleri adaylarının sanat eğitimine ilişkin 7 farklı tema altında 36 metafor ürettikleri görülmüştür. Resim öğretmenlerine yönelik olarak da 5 farklı tema altında 30 metafor ortaya konmuştur. Bu bağlamda, sınıf öğretmeni adaylarının oluşturdukları metaforlar ele alındığında, söz konusu iki kavramında kendi içinde birçok farklı metaforlarla yorumlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Resim Öğretmeni, Görsel Sanatlar Dersi, Metafor Tekniği, Sınıf Öğretmeni Adayları

Jel Kodu: I21, I24

PROSPECTIVE ELEMENTARY TEACHERS' METAPHORIC PERCEPTIONS OF ART EDUCATION: THE CASE OF ATATURK TEACHER TRAINING ACADEMY**ABSTRACT**

The purpose of this research is to determine the perceptions of 'art education' and 'art teacher' concepts of the prospective teachers who take Visual Arts course in the department of elementary school education. Since it is aimed to examine a phenomenon in depth, the research was designed by the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. The study group of the research, who volunteer to participate in the research, consists of 88 prospective teachers who study at Atatürk Teacher Training Academy in the spring semester of the 2021-2022 academic year. In order to collect data, a semi-structured interview form prepared by the researchers was used, and the data analyzed was obtained through content analysis method. As a result of the analysis, it was seen that prospective elementary teachers produced 36 metaphors under seven different themes related to art education. For art teachers, 30 metaphors were put forward under 5 different themes. Based on the metaphors of the prospective elementary teachers, these two concepts have been explained with numerous and varied metaphors.

Keywords: Art Education, Art Teacher, Visual Arts Course, Metaphoric Technique, Prospective Elementary Teacher

* Ada Kent Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. ORCID: 0000-0003-3430-0194, merve.uysal@adakent.edu.tr

** Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. ORCID: 0000-0001-5260-7902, erman0902@hotmail.com

1. GİRİŞ

Eğitim, toplumun uzun erimli amaçlarının gelecek nesillere aktarılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasının (Kraft ve Furlong, 2018) yanında yaşam standartlarında refahın yakalanması hususunda kritik öğelerden biri olarak düşünülmektedir (Adolino ve Blake, 2001). Aynı şekilde Cevizci (2014) eğitimi, toplumun bir gücü olarak tanımlamış ve bu güçle bir yandan toplumun düşünceleri işlerlik kazanırken diğer yandan gelecek kuşakların istenilen biçimde şekillenmesini sağlayacak bir araç olarak açıklamıştır. Bir ülkenin veya toplumun gelişimiyle ilgili dikkate alınması gereken birincil olguların başında gelen eğitim, gelecek kuşakların fikir dünyalarının biçimlenmesinde ve kültürün aktarılmasında kritik bir rol üstlenmektedir. Ilgar (2005), bir ülkenin sosyokültürel ile sosyoekonomik kalkınmasının ve gelişmiş ülkelerle aynı seviyeye ulaşmasının yegâne yolunun eğitim olduğunu savunmaktadır. Kalkınma ve gelişim, gelişmişlik seviyesi yüksek olan ülkeleri diğerlerinden ayıran baskın kavramlardır. İnsanın merkeze alınması bu tarz ülkelerin en aşikâr odak noktasıdır. Dolayısıyla insanların iyi bir şekilde eğitilmesi toplumlar için hassastır. Eleştirel ve yaratıcı düşünen bireyler yetiştirmede ülkelerin sahip olduğu eğitim sistemleri, bu insan kaynağını temin etmede önemli bir mihenk taşıdır (Yeşilyurt, 2020). Toplumsal gelişimin zeminini oluşturan sanat ve bilim birbiriyle eş güdümlü bir şekilde ilerlemektedir. Teknoloji ve bilim, sanat ile düşünmeyle yoğrulduğu derecede toplum ilerleme kaydedebilmektedir. Kısaca, sanat hayal ederken; bilim onu gerçekleştirir (Karagöz ve Çağlar, 2021:1).

İnsanın varoluşundan itibaren yaşamın ayrılmaz bir parçası olan haline gelen sanat her dönemde gelişim göstererek çeşitlenip zenginleşerek varlığını sürdürmüştür. Sanat, paleolitik çağda, mağaralarda yaşayanların renkli toprakları kullanarak yaptıkları ilkel hayvan figürlerinden 21. Yüzyılın çağdaş sanatına kadar uzanan sosyokültürel içerikleri kapsamaktadır. İnsan hayatına anlam katan sanat, objektif gerçeğin insan zihninde yeniden anlamlandırılarak estetik formda yansımaları ve emeğin bir ürünü olarak yaratılmasıdır. Sanatın bireyin hayatındaki işlevleri incelendiğinde, bu işlerin özünde estetik kaygıların varlığı ile kültürel, toplumsal ve eğitsel bir özellik taşımasının yanında (Uçan, 1996:124) bireyin duygularını dışa aktarımında hem dünyayı hem de kendisini tanımasına imkân sağlamaktadır (Erbay, 2013:79). Fischer'a (1985) göre ise sanatın işlevi, insanın kendi kendini tanımasına, diğer insanlarla kendini kıyaslamasına ve onlarla empati kurarak, onların perspektifinden olaylara bakılabilmesine yardımcı olduğundan bireyin kendisi ve etrafı ile iyi bir iletişim kurabilmesine rehberlik etmektedir. Benzer şekilde, Castells (2001:5) bireylerin farklı kültürlere, sosyal sınıflara veya etnik gruplara mensup olmalarına rağmen onların arasında köprü kurmak için sanatın bir araç olduğunu ve süreç esnasında oluşabilecek farklılıkların çatışma olmaktan çıkıp barışçıl bir şekilde beraber yaşayabilmeyi sağlayan sanatın, bir iletişim protokolü olduğunu vurgulamaktadır.

Günümüzde olayların farkına varabilme, yorumlayabilme ve değerlendirebilme becerilerini bireye kazandırmak nitelikli eğitimin temel amacını oluşturmaktadır. Söz konusu amaçlar ile beraber sanat eğitimi sosyoekonomik ve kültürel bilgi etmenlerini de kapsayan sanatsal öğretim-öğrenme faaliyetleri ile geniş bir etkiye sahip önemli bir eğitim alanıdır. Sistematik ve planlı bir sanat eğitimi tamamlayan birey gerek estetik gerekse zihinsel becerisi aracılığıyla, içinde yaşadığı topluma katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla eleştirel düşünme yetisi gelişmiş bir birey, ülkenin modern bir düzeye taşınması için çağcıl dünyada rekabete hazır yetişmiş nitelikli insan profilini yansıtmaktadır (Karagöz ve Çağlar, 2021: 1-2). Danko-McGhee ve Slutsky'e (2003) göre sanat eğitimi, öğrencilerin şu anda var olan bilgilerinden yola çıkarak, bir adım sonrasına geçmelerine katkı sağlayan, söz konusu

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

bilgileri kendi hissettiklerine aktarabilmelerine ve bu süreci görsel biçimleme öğelerine dönüştürmelerine imkân tanıyan öğretim programlarının önemli prensiplerindedir.

Sanat eğitimi, bireyin yaratıcılığını geliştiren, ona kendisini özgürce anlatma gücü kazandıran aynı zamanda duyuşsal, bilişsel ve psikomotor alanındaki gelişimine katkı sağlamaktadır. Objektif dünyayı algılayabilen, onun kapsamında şekillenen her olgu veya imgeyi yanıtlayma ve dönüştürme becerisine sahip bireyler yetiştirmek sanat eğitiminin ana hedefleri arasındadır. Öğretmen eğitiminde ise yaratıcı düşünceyi geliştirmek, duygu ve düşünceleri hür bir biçimde söyleyebilmek, sorunlara özgün çözümler getirebilmek adına metaforik yaklaşımlar önemli görülmektedir. Birey sahip olduğu bilgi, beceri ve algılardan yola çıkarak, soyut kavramlar ile somut olanlar arasında bir bağlantı kurarak; kendini ifade etmede metaforik yapılardan yararlanmaktadır. Sanat dilinde çok yaygın kullanılan bir anlatım tarzı olan metaforlar, sanatçıların anlatmak istedikleri konuyu tasvir etmek için başvurdukları bir benzetme yöntemidir. Bilhassa, resim sanatının içerisinde üretilen sanat eserleri görsel metaforik anlatımı temsil etmektedir (Parsons, 2010). Metafor sözcüğü, etimolojik köken olarak bir yerden başka bir yere götürmek anlamına gelen Yunanca 'Metafora' ya da 'Metapherein' kelimelerinden türemiştir. 'Meta' öte, 'pherein' ise taşımak anlamını çağrıştırmaktadır (Levine, 2005:172). Saban'a (2004) göre, olayların manipülasyonu, kontrolü, gelişimi ve sürekliliği hakkında bireylerin düşüncelerine temel oluşturmasını sağlayan en güçlü zihinsel araçlardan biri olan metaforlar, kişisel deneyimlere nasıl anlam katıldığına ışık tuttuğu için 'deneyim dili' olarak tanımlanmaktadır (Miller, 1987). Metaforlar daha önceden tecrübe edinilen bilgi ve yaşam deneyimlerinin sonucu olarak bireylerin bilinçaltındaki kavramlara yükledikleri anlamların gün yüzüne çıkmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum sonucunda, birey olgulara karşı gerçek duygularını ifade etmektedir. Dolayısıyla metaforlar, bireyin farkına varmadığı duygu ve düşüncelerinin de açıklanması noktasında önem taşımaktadır (Şahin, 2019:128). Benzer şekilde, Draaisma (2000), metaforların bireylerin eylem ve düşüncelerinin yansımaları olduğunu öne sürmektedir. Buna göre, metaforların, bireylerin kavramlar arasında ilişki kurdukları ve aralarında yeni bağlantılar keşfetmeye çalıştıkları yaratıcı bir süreci vurguladıkları sonucuna varılabilir. Bu ilişki, soyut kavramlar ile somut olan, daha belirgin ve daha tanıdık olanlar arasındaki bağlantıdan kaynaklanmaktadır ve bu da yeni bakış açılarını ortaya koymaktadır (Oxford ve vd., 1998). Metaforlar, sadece dili süslemek için kullanılan bir dil sanatı değil; aynı zamanda dünyayı algılayan bir araç, bir düşünme tarzıdır. Bir şeyi anlamlandırmanın özü olan metaforlar bireylerin düşüncelerini yansıtmakta, şekillendirmekte ve neticesinde onların davranışlarını belirleyerek yön vermektedir (Strenski, 1989).

Lakoff ve Johnson (2003) metaforun, bilinmeyen veya soyut bir fenomeni daha bilinen bir fenomenle karşılaştırarak anlamak veya ona yeni anlamlar atfetmek olduğunu savunmaktadır. Martinez, Saulea ve Huber (2001), metaforun şekilleri yorumlamaktan ziyade zihnin önemli bir mekanizmasını meydana getirdiğini vurgulamaktadır. Böylece benzerliği olan bir terim, farklı bir terimle tarif edilerek parçalardan sinerji yaratılmakta ve algıda seçicilik oluşturulmaktadır (Marshall, 2010). Güçlü ifade yeteneğine sahip olan metaforlar, dile getirilmek isteneni daha az kelimeyle, daha vurgulu bir şekilde anlatmayı kolaylaştırmaktadır. Bireylerin kısıtlanmalarını engelleyerek, onları yaratıcı düşünmeye, hayal etmeye, kendi yaşantısını yorumlamaya yönlendirmekte ve onlara dilin derinliklerinde yolculuk yapma imkânı tanımaktadır (Tompkins ve Lawley, 2002). Bireylerin ürettikleri metaforların zemininde kendi yaşamları ve düşünme yöntemleriyle alakalı ipuçları söz konusudur. Bundan dolayı metaforlar, nitel araştırma geleneği içinde veri toplama aracı olarak tercih edilebilmektedir (Fennell, 1996).

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Sanat eğitiminin sistemli ve planlı bir şekilde öğretilmeye başlandığı ilk yer okullardır. Okullarda öğretilen sanat eğitimi, öğrencilere belirli sınırlar çerçevesinde estetik, kültürel ve sanatsal bilgilerin kazandırılmaya çalışıldığı bir alandır (Locher, 2015). Geniş bir yelpazeye yayılan sanat eğitimi, bireyin günlük yaşamında da halihazırda gereksinim duyabileceği bir derstir. Örneğin, günlük okul rutini içinde etrafında sürekli sanat ürünleri (görseller) ile karşılaşan bireyin, bilinçli bir düzeyde o ürünlerin ne anlama geldiğini kavrayabilmesi noktasında söz konusu dersin önemi yadsınamaz. Özellikle, erken yaşlarda bu alana ilişkin elde edilen kazanımlar, kişinin ilerleyen yıllarına olumlu bir şekilde yansımaktadır. Bu minvalde, bireyin bilinçli sanat tüketicisi ve estetik beğeni düzeyi yüksek bir şekilde yetişebilmesinin yapı taşı oluşturulan ilkökul, sanat eğitiminin en önemli zaman dilimini kapsamaktadır. Kuzey Kıbrıs'taki tüm ilkökulların öğretim programlarında yer alan sanat eğitimi, bir yandan öğrencilerin yaratıcılık gücünü oluşturma çabası güderken diğer yandan, süreç esnasında öğrencilerin hem fiziksel hem de zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Karagöz ve Çağlar, 2021). Bu noktadan hareketle, sanat eğitimi için en kritik dönem olarak tasvir edilen ilkökullarda (Artut, 2013) söz konusu eğitimin amacına uygun bir şekilde nitelikli gerçekleştirilebilmesi elzemdir. Dolayısıyla ilkökul kademesinde eğitim öğretim faaliyetlerini yürütürken, öğrenciler için günlük hayatın birçok noktasında rol model olarak görülen ve temel öğrenme kaynağı olan sınıf öğretmenlerinin niteliği ve yeterliği sanat eğitiminin etkili bir şekilde öğretilmesi için önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin, yeterli donanım ve beceriye sahip olmaları ile bu dersin bütün kazanımlarının amacına ulaşması birbirine paralel ilerlemektedir.

Araştırmanın yürütüldüğü, Atatürk Öğretmen Akademisi (AÖA) 1937 senesinden itibaren devlete bağlı olarak Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) denklğine uygun olacak şekilde bünyesinde tek bir program olan Öğretmenlik Meslek Eğitim Bölümü'nü barındırmaktadır. KKTC vatandaşı olmayan hiç kimse devlet veya vakıf üniversitesinin gerek okul öncesi gerekse sınıf öğretmenliği bölümüne kayıt yapma hakkına sahip değildir. Bu yüzden AÖA, Kuzey Kıbrıs'ta bulunan devlet okullarına okul öncesi ve ilkökul öğretmeni yetiştiren tek kurumdur. Aday öğretmen olarak tanımlanan akademi mezunlarının hepsi okul öncesi ve sınıf öğretmeni pozisyonunda sınavsız devlet okullarına asil öğretmen kadrosunda istihdam edilebilmektedirler (Uysal ve Karagöz, 2021: 1277). Bunun yanında, bu kurumdan mezun olan öğretmenler arzu ettikleri takdirde ilkökullarda resim öğretmeni olarak atanmaktadır. Ülkede Güzel Sanatlar Fakültesi'nden mezun olan bireylerin ise temel eğitimin birinci kademesinde öğretmenlik yapması söz konusu değildir.

Sosyal bilimlerin sanat eğitimi dalına ek olarak (Kalyoncu, 2012; Akdeniz ve Çarıkçı, 2017; Hiçyılmaz ve Adanır, 2019) farklı disiplinlerin kapsamında ulusal ve uluslararası literatür ele alındığında, -Kuzey Kıbrıs özelinde görsel sanatlar dersi alan aday öğretmenlerin sanat olgusuna ilişkin metaforik algılarını belirleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır- aday öğretmenlerin belirli konular hakkındaki metaforik algıları üzerine yapılan araştırmalar son yıllarda artış göstermiştir (Buchanan, 2015; Hamilton, 2016; Seyitoğlu ve Çakar, 2017; Guilherme ve Souza de Freitas, 2018; Cantürk ve Cantürk, 2021). Genellikle, zihinsel haritalamayı kolaylaştırma ve bireylerin dünyalarında nesnelere anlamlandırma konusunda metaforların etkisi yüksek olduğu için günümüzde bu alanı ele alan çalışmalarda gözle görülebilir bir artış söz konusudur (Arslan ve Bayrakçı, 2006: 103). Bilhassa, soyut tasarımların somutlaştırmasında ve görselleştirmesinde metaforların kullanımı önem arz etmektedir. Aday öğretmenlerin tutum, algı ve inançlarının analiz edilmesi öğretmen eğitimi araştırmalarının ana gayelerinden biri olmasının yanında hizmet öncesi süreçteki öğretmenin eğilimlerini belirleyerek mesleki gelişimlerine katkı sağlamak noktasında da kritik bir görev üstlenmektedir (Noyes, 2004). Bir öğretmenin sınıfta sahip olduğu rollere ve eğitime yönelik

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

inançlarının altında yatanları ortaya çıkarmak için metaforların algıları belirlemede etkili bir araştırma aracı olduğu sonucuna ulaşan araştırmalar mevcuttur (Guerro ve Villamil, 2002; Ben-Peretz, Mendelson ve Kron, 2003; Cameron ve Maslen, 2010). Eğitim sürecinin tamamlayıcı bir ögesi olan sanat eğitimi, bireyin sahip olduğu yaratıcı gücü geliştirme hususunda en etkili disiplin olarak (Akkurt ve Boratav, 2018: 55) okul öncesinden başlayarak yükseköğrenim düzeyine kadar öğretim programlarının içinde kendine yer bulması gerekmektedir. Tüm bunların ışığında, Kuzey Kıbrıs'ta bulunan AÖA'da görsel sanatlar dersi alan sınıf öğretmenleri adaylarının sanat kavramına ilişkin algılarının incelenmesi onların söz konusu eğitime karşı düşüncelerinin ve bakış açılarının anlaşılmasının yanında estetik kaygıya sahip bireyler yetiştirecek olmalarına yardımcı olabilecek ipuçları da verebilecektir. Diğer bir deyişle, temel eğitimin birinci kademesindeki sanat eğitiminden sorumlu olacak aday öğretmenlerin konuya ilişkin algıları ileride yapılandıracakları ders ortamları hakkında fikir sunabilecektir. Bu çerçevede, sınıf öğretmenliği bölümünde görsel sanatlar dersi alan aday öğretmenlerin 'sanat eğitimi' ve söz konusu dersin en önemli mihenk taşı olan 'resim öğretmenlerine' ilişkin algılarının metaforlar yolu ile ortaya çıkarılması araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Söz konusu amaca yönelik olarak aşağıdaki alt sorular ele alınmıştır:

1. 'Sanat eğitimi' kavramına ilişkin olarak sınıf öğretmenleri adaylarının geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
2. 'Resim öğretmeni' kavramına ilişkin olarak sınıf öğretmenleri adaylarının geliştirdikleri metaforlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenleri adaylarının sanat eğitimine ilişkin algılarının metaforlar kullanılarak saptanması amaçlandığından bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) desenine uygun tasarlanmıştır. Fenomenoloji çalışmaları, kişilerin yaşadıkları deneyimlerden yola çıkarak bir olay karşısındaki algılarını derinlemesine ortaya koyma gayesi taşımaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bu yaklaşımda, kişilerin araştırma konusundaki olguya yönelik öznel deneyimlerinin açığa çıkarılmasında metaforik anlatımdan etkili bir şekilde yararlanılabilir (Şahin, 2019:128).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında AÖA bünyesindeki, sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubuna katılan öğrenciler, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Şartların uygunluğu ve zaman göz önünde tutularak belirlenen örnekleme yöntemi, araştırmanın amaçladığı çalışma sahası kapsamında kolaylıkla ulaşabileceği araştırma grubunu seçebilmesine imkân tanımaktadır (Patton, 2002). Çalışma grubuna katılanların 64'ü kadınlar; 24'ü erkeklerden oluşmaktadır. Sınıf düzeylerine göre değerlendirildiğinde ise bu katılımcıların 26'sı 1. Sınıf, 17'si 2. sınıf, 24'ü 3. sınıf ve 21'i 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Sınıf öğretmenleri adaylarının görüşleri, araştırmacıların kendilerinin hazırlamış oldukları yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Görüşme formunda katılımcıların

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

demografik bilgilerini içeren bir bölüm ile birlikte onların ‘sanat eğitimi’ ve ‘resim öğretmenlerine’ yönelik metaforik algılarını ortaya koymayı hedefleyen yarı yapılandırılmış iki cümle yer almaktadır. Aday öğretmenlerin kendi düşüncelerinden yola çıkarak tamamlamaları beklenen cümleler sırasıyla şu şekildedir:

‘Sanat eğitimi.....gibidir; çünkü.....’

‘Resim öğretmenlerigibidir; çünkü.....’

Metaforun veri toplama aracı olarak yer aldığı çalışmalarda ‘gibi’ ifadesi ‘metaforun konusu’ ile ‘metaforun kaynağı’ arasındaki bağlantıyı keşfetmek amacı ile kullanılmaktadır (Saban, 2009: 285). Çalışmaya katılanların geliştirdikleri metaforların gerekçesini/mantıksal dayanağını yazabilmeleri için de ‘çünkü’ ifadesine yer verilmiştir. Forceville (2002), metafor olarak bir olgunun kabul edilebilmesini konusunun, kaynağının ve kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen niteliklerinin (gerekçesinin) olmasına bağlamaktadır. Bu bağlamda, elektronik form aracılığıyla elde edilen veriler, araştırmanın ana donelerini oluşturmaktadır. Görüşme formunun katılımcılara uygulanmasından önce, araştırma kapsamına alınan kurumun Başkanlığından izin alınmıştır. Hazırlanmış olan form çalışmanın amacı ve verilecek olan bilgilerin gizli tutulacağı yönergesi ile birlikte Google anket programı üzerinden 2021-2022 eğitim yılının bahar döneminin mayıs ayının son haftasında uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği benimsenmiştir. Böylece, verilerin kodlanması, temaların tanımlanması, kodların ve temaların sınıflandırılması ile bulguların açıklanması ve yorumlanması şeklinde içerik analizinin dört aşaması eşliğinde veriler çözümlenmiştir (Miles ve Huberman 1994; Patton 2002). Verilerin analizine geçilmeden önce, üretilen her bir metaforun kaynağı, konusu ve sebebi araştırmacılar tarafından değerlendirilmiş ve metafora uygun olmayan, sebebi izah edilemeyen veya mantık çerçevesine oturtulamayan metaforların bulunduğu formlar analiz kapsamına alınmamışlardır. Dolayısıyla 10 adet form belirtilen yönergeler ile doldurulmadığından araştırma kapsamına alınmamıştır. Bu doğrultuda, aday öğretmenler tarafından yazılan ifadeler gözden geçirilerek kodlar meydana getirilmiştir. Kodların her biri, bir metafor olarak benimsenmiştir. Bu aşamada, her metafor parçalara ayrıştırılarak diğerleri ile metaforun konusu, kaynağı ve ikisi arasındaki ilişki bakımından benzerlikleri ve farklılıkları tek tek incelenmiştir. Kodların birbiriyle ilişkilendirilmesinin ardından ‘sanat eğitimi’ kavramına yönelik 7 farklı tema altında 36 geçerli metafor dikkate alınırken; ‘resim öğretmeni’ kavramına bağlı olarak da 5 farklı tema altında 30 geçerli metafor belirlenmiştir.

Bununla beraber nitel araştırmalarda, ulaşılan verilerin detaylı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacıların sonuca gelmek için izlediği yolunun ayrıntılı olarak açıklanması geçerliğin ve güvenilirliğin önemli kıstasları arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırma kapsamında da geçerliğin sağlanabilmesi adına kavramsal temaları elde etme aşamalarında neler yapıldığı detaylı olarak tanımlanmış ve ihtiyaç duyulan yerlerde katılımcıların söylemlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bununla beraber, araştırmada iç geçerliliği sağlayabilmek adına oluşturulan kategoriler bağlamında iki araştırmacı arasında görüş birliği aranmıştır. Dolayısıyla birinci araştırmacı kategorileri belirledikten sonra, ikinci araştırmacı söz konusu kategorileri gözden geçirerek, katılıp katılmadığı noktaları işaretlemiştir. Karşılaştırma güvenilirliği için Miles ve Huberman’ın (1994)

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

ortaya koydukları güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Bunun üzerine, Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) biçimde hesap yapılmış ve araştırmacılar arasındaki uyumun %90 olduğu saptanmıştır. Güvenirlik hesaplanması neticesinde, araştırma güvenilirliği %70'in üzerinde olan araştırmalar güvenilir olarak kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Böylece, bu araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar ile arzu edilen seviyede bir güvenilirlik sağlanmıştır. Ayrıca formu dolduran katılımcıların araştırma etiği çerçevesinde kimlikleri gizli tutulduğundan bulguların aktarımında sınıf öğretmeni adaylarına SÖA1, SÖA2 ... SÖA88 şeklinde kodlama yapılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUMLAR

Araştırma grubunu oluşturan 88 sınıf öğretmeni adayı, sanat eğitimi ve resim öğretmeni kavramına ilişkin birbirinden farklı toplam 63 geçerli metafor üretmişlerdir. Söz konusu metaforlar, ortak özellikleri açısından 12 farklı tema altında ele alınmıştır. Her tema, temsil edildiği düşünülen metaforun bilgisi ile açıklanmıştır. Bu noktadan hareketle, sınıf öğretmeni adayları tarafından üretilen metaforlarla ilgili olarak ulaşılan bulgular her bir araştırma sorusunu takiben tablolar halinde sunularak ele alınmıştır. Ek olarak, söz konusu metaforlara ilişkin katılımcıların aktardıkları gerekçelere örnekler verilmiştir.

3.1. 'Sanat Eğitimi' Kavramına İlişkin Olarak Sınıf Öğretmeni Adaylarının Geliştirdikleri Metaforlara Yönelik Bulgular

Sınıf öğretmeni adayları sanat eğitimi kavramına ilişkin olarak 36 metafor geliştirmiştir. Ortak özellikleri bakımından söz konusu metaforlar, 7 farklı tema altında analiz edilmiştir. Bu temalar; Düzen, Rota, Haz, İz Düşümü, Hürriyet, Çok Seslilik ve Dinginlik olacak şekilde belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının sanat eğitimi kavramına yönelik ürettikleri metaforların dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanat Kavramına Yönelik Metaforlarının Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Metafor	f	%
Düzen	Yaşam	19	19
	Oksijen	3	3
	Evren	3	3
	Duyu organları	2	2
	Doğa	2	2
	Uyku	1	1
Toplam	6	30	30
Rota	Terapi	6	6
	Rehber	4	4
	Güneş	2	2
	Yolculuk	2	2
	Keşif	1	1
	İlköğretim	1	1
Toplam	6	16	16

...	(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)		
<i>Haz</i>	Yemek	5	5
	İlaç	2	2
	Baharat	1	1
	Tuz	1	1
	Salata	1	1
	Kek	1	1
	Nar	1	1
Toplam	7	12	12
<i>İz düşümü</i>	Evrensellik	2	2
	Pencere	2	2
	Bahçe	2	2
	Ayna	1	1
	Tablo	1	1
	Bilardo	1	1
	Tenis	1	1
Toplam	7	10	10
<i>Hürriyet</i>	Beyaz güvercin	3	3
	Gökyüzü	2	2
	Deniz	2	2
	Meditasyon	2	2
	Bulut	1	1
Toplam	5	10	10
<i>Çok seslilik</i>	Gökkuşağı	3	3
	Renk	3	3
Toplam	2	6	6
<i>Dinginlik</i>	Huzur	2	2
	Sevgi	1	1
	Tutku	1	1
Toplam	3	4	4

Tablo 1 değerlendirildiğinde, katılımcıların en fazla yaşam (%19), terapi (%6) ve yemek (%5) metaforlarını geliştirdikleri görülmüştür. Düzen temasının ise katılımcılar tarafından en fazla metaforla (%30) açıklandığı görülmüştür. Aynı zamanda, rota şeklindeki temanın metaforların %16'sı ile ifade edildiği, haz şeklindeki temanın ise metaforların %12'si ile söylendiği saptanmıştır. İz düşümü teması ve hürriyet teması da metaforların %10'u ile ifade edilirken çok seslilik teması metaforların %6'sı olarak belirlenmiştir. Bununla beraber, en az metafor ile açıklanan temanın ise %4 ile dinginlik teması olduğu tespit edilmiştir. Tablo 1'de değinilen noktalar, aşağıda metaforların frekans dağılımlarına göre sırası ile irdelenmiştir.

3.1.1. Tema: Düzen

Düzen teması incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının (%30), sanata bireyin sahip olduğu ve onusuz yaşayamayacağı veya doğada bireyin hayatını idame ettirebilmesi için gereken unsurlara atıfta bulunarak benzetme yaptıkları tespit edilmiştir. Bu benzetmeler; yaşam (19), oksijen (3), evren

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

(3), duyu organları (2), doğa (2) ve uyku (1) olarak şekillenmiştir. Aşağıda üretilen metaforlara ilişkin bazı örnekler sunulmuştur:

“Sanat eğitimi yaşamın kendisi gibidir; çünkü yaşam, sanat olmadan var olamaz” (SÖA65).

“Sanat eğitimi hayat gibidir; çünkü sanat günlük yaşamımızın her alanında karşımıza çıkar” (SÖA74).

“Sanat eğitimi oksijen gibidir; çünkü insan oksijen olmadan yaşamazsa sanat olmadan da yaşayamaz” (SÖA60).

“Sanat eğitimi duyu organlarımız gibidir; çünkü her türlü sanatsız bir birey duyu organlarından mahrum sayılabilir” (SÖA34).

“Sanat eğitimi uyku gibidir; çünkü hem zihni hem bedeni dinlendirir” (SÖA48).

3.1.2. Tema: Rota

Rota teması ele alındığında, bireylerin davranışları üzerinde sanatın dolaylı veya direkt olarak gerek yönlendirici gerek öğretici bir yeri olduğuna dair sınıf öğretmeni adaylarının (%15) ortak görüşleri hakimdir. Söz konusu görüşler; terapi (6), rehber (4), güneş (3), yolculuk (2), keşif (1) ve ilköğretim (1) metaforları ile bu temanın altında toplanmıştır. Aşağıda üretilen metaforlara ilişkin bazı örneklere yer verilmiştir:

“Sanat eğitimi terapi gibidir; çünkü insanın içinden geçenleri kendi tarzıyla dışa vurmasını sağlar ve ruha da iyi gelir dertlerden uzaklaştırır” (SÖA29).

“Sanat eğitimi rehber gibidir; çünkü kişilerin yeteneklerini keşfedilmesi ve kendilerini motive etmeleri için yol gösterir, onlarda var olan yeteneklerini bu sayede ortaya çıkarabilirler” (SÖA82).

“Sanat eğitimi güneş gibidir; çünkü ortalığı aydınlatır” (SÖA72).

“Sanat eğitimi ilköğretim gibidir; çünkü hayatın temelini öğrenmek için gereklidir” (SÖA81).

3.1.3. Tema: Haz

Haz teması değerlendirildiğinde sınıf öğretmeni adaylarının (%12), sanatın bireylerin hayattan zevk almalarını sağlayan tat alma duyusu özelindeki haz noktasına hitap ederek benzetme yaptıkları görülmüştür. Bu tema ile ilgili; yemek (5), ilaç (2), baharat (1), tuz (1), salata (1), kek (1) ve nar (1) metaforları üretilmiştir. Aşağıda geliştirilen metaforları yönelik bazı örneklere yer verilmiştir:

“Sanat eğitimi yemek gibidir; çünkü düşüncelerimizi doyurmamızı sağlar” (SÖA26).

“Sanat eğitimi ilaç gibidir; çünkü yaraları iyileştirir ruha iyi gelir” (SÖA17).

“Sanat eğitimi baharat gibidir; çünkü yemeği hayatımız olarak düşünürsek baharatın da yemekleri tatlandırması gibi sanat eğitimi de hayatımıza yeni tat, deneyim kazandırır ve gereklidir” (SÖA31).

“Sanat eğitimi nar gibidir; çünkü açtıkça yeni şeyler ortaya çıkar” (SÖA5).

3.1.4. Tema: İz Düşümü

İz düşümü teması incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının (%10) her şeyi içinde barındıran bireysel ve sakin bir farkındalık süreci ile planlananların uygulamaya taşınırken ki özelliklerine veya doğrudan yansıma özelliğine sahip olan öğelere benzetme yaptıkları tespit edilmiştir. Benzetilen nesnelere; evrensellik (2), pencere (2), bahçe (2), ayna (1), tablo (1), bilardo (1) ve tenis (1) şeklindeki metaforlar kullanılarak açıklanmıştır. Aşağıda bu temaya ilişkin bazı örnekler verilmiştir:

“Sanat eğitimi evrensellik gibidir; çünkü dini, dili, ırkı veya rengi yoktur” (SÖA57).

“Sanat eğitimi tablo gibidir; çünkü herkes farklı şekilde algılar” (SÖA5).

“Sanat eğitimi tenis gibidir; çünkü bireyseldir” (SÖA1).

3.1.5. Tema: Hürriyet

Hürriyet teması incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının (%10), bir sanatçının ölçülemeyecek veya sınırlandırılmayacak kadar çok opsiyona sahip olabileceği üzerinde hemfikir oldukları gözlemlenmiştir. Bu durum aynı zamanda sanatçıların konu işleme biçimlerinde de hür olabileceklerini göstermiştir. Dolayısıyla sınıf öğretmeni adaylarının sanat kavramını hür olmakla bağdaştırdıkları düşünülebilir. Katılımcılar söz konusu temanın altında; beyaz güvercin (3), gökyüzü (2), deniz (2), meditasyon (2) ve bulut (1) metaforları geliştirmiştir. Aşağıda geliştirilen metaforlara ilişkin bazı örneklere yer verilmiştir:

“Sanat eğitimi beyaz güvercin gibidir; çünkü bize özgürlüğü sağlar” (SÖA37).

“Sanat eğitimi deniz gibidir; çünkü öznedir ve çok genişir onları görmemizi sağlar” (SÖA62).

“Sanat eğitimi meditasyon aracı gibidir; çünkü sanat yaparken ruhum dinleniyor ve kafamdaki düşünceler uzaklaşıyor” (SÖA83).

3.1.6. Tema: Çok Seslilik

Çok seslilik teması ele alındığında sınıf öğretmeni adaylarının (%6), sanatçının ilgilendikleri çeşitli konuları ve onları işleme noktasında özgün bir yaklaşım tercih ettikleri hususunda metaforlar ürettikleri ortaya konmuştur. Bu minvalde, gökkuşağı (3) ve renk (3) metaforları doğrultusunda her sanat eserinin yaratıcı bir ürün olarak tasvir edildiği kabul edilebilir. Aşağıda bu temayı oluşturan bazı katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir:

“Sanat eğitimi gökkuşağı gibidir; çünkü içinde bütün renkleri barındırır” (SÖA33).

“Sanat eğitimi renk gibidir; çünkü birçok çeşidi olduğundan öğrencilere farklı farklı renk sunar sınırsızdır” (SÖA30).

3.1.7. Tema: Dinginlik

Dinginlik teması değerlendirildiğinde sınıf öğretmeni adaylarının (%4) sanat çalışmalarını, sanatçıların duygularını ve hissettiklerini aktarmada bir araç olarak yorumladıkları gözlemlenmiştir. Bu yorumlama söz konusu temanın altında; huzur (2), sevgi (1) ve tutku (1) metaforlarını oluşturmuştur. Aşağıda geliştirilen metaforlara ilişkin bazı örnekler sunulmuştur:

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

“Sanat eğitimi huzur gibidir; çünkü rahatlatır ve insanın ruhunu besler” (SÖA23).

“Sanat eğitimi sevgi gibidir; çünkü paylaştıkça çoğalır” (SÖA20).

“Sanat eğitimi tutku gibidir; çünkü insanı kendine bağlar” (SÖA11).

3.2. ‘Resim Öğretmenleri’ Kavramına İlişkin Olarak Sınıf Öğretmeni Adaylarının Geliştirdikleri Metaforlara Yönelik Bulgular

Sınıf öğretmeni adayları resim öğretmenleri kavramına ilişkin olarak 30 metafor geliştirmiştir. Ortak noktaları bakımından metaforlar 5 farklı temada toplanmıştır. Bu temalar; Kutup Yıldızı, İz Düşümü, Nostalji, Hayat ve Ruhsal Sağaltım olacak şekilde belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının resim öğretmenleri kavramına yönelik geliştirdikleri metaforların dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Resim Öğretmenleri Kavramına Yönelik Metaforlarının Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Metafor	<i>f</i>	%
<i>Kutup yıldızı</i>	Kılavuz	18	18
	Işık	8	8
	Güneş	5	5
	Pusula	5	5
	Meşale	3	3
	Sanatçı	3	3
	Doktor	2	2
	Yoldaş	2	2
	Boynuzlu at	1	1
	Tohumcu	1	1
	Gözlük	1	1
	Yetenek avcısı	1	1
	Kitap	1	1
	Filozof	1	1
	Mimar	1	1
Uçak	1	1	
Dalgıç	1	1	
Sihirbaz	1	1	
Toplam	18	56	56
<i>İz düşümü</i>	Gökkuşak	6	6
	Ayna	4	4
	Soyut resimler	2	2
Toplam	3	12	12
<i>Nostalji</i>	Arkadaş	4	4
	Mutluluk	2	2
	Çocuk	1	1
	Aşık	1	1

...	(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)		
Toplam	4	8	8
<i>Hayat</i>	Su	4	4
	Tanrı	2	2
	Melek	1	1
Toplam	3	7	7
<i>Ruhsal sağaltım</i>	Terapist	3	3
	Psikolog	2	2
Toplam	2	5	5

Tablo 2 analiz edildiğinde, katılımcıların en fazla kılavuz (%18), ışık (%8) ve gökkuşağı (%6) metaforları dile getirdikleri görülmüştür. Kutup yıldızı teması, katılımcılar tarafından keskin bir farkla en fazla metaforun (%56) üretildiği tema olmuştur. Bununla beraber, iz düşümü temasının metaforların %12'sini oluşturduğu saptanırken, nostalji temasının içindeki metaforlar %8, hayat temasının ise %7 ile ifade edildiği belirlenmiştir. Ruhsal sağaltım teması ise katılımcılar tarafından en az metaforun (%5) geliştirildiği tema olmuştur. Tablo 2'de bahsedilen hususlar, metaforların frekans dağılımlarının sırasına göre aşağıda incelenmiştir.

3.2.1. Tema: Kutup Yıldızı

Kutup yıldızı teması ele alındığında sınıf öğretmeni adaylarının (%56), resim öğretmenlerini hem eğitici hem de yol gösterici konumda algıladıkları görülmüştür. Bu tema da bulunan metaforlar; kılavuz (18), ışık (8), güneş (5), pusula (5), meşale (3), sanatçı (3), doktor (2), yoldaş (2), boynuzlu at (1), tohumcu (1), gözlük (1), yetenek avcısı (1), kitap (1), filozof (1), mimar (1), uçak (1), dalgıç (1) ve sihirbaz (1) şeklinde sıralanmıştır. Aşağıda, bu temayı oluşturan bazı katılımcıların örnek ifadelerine yer verilmiştir:

“Resim öğretmenleri kılavuz gibidir; çünkü öğrencilerin bireysel gereksinimini önemseyerek herkesin özgürce kendini yansıtabileceği bir yol gösterir” (SÖA36).

“Resim öğretmenleri ışık gibidir; çünkü insanın önünü görmesine yardımcı farklı olur” (SÖA50).

“Resim öğretmenleri pusula gibidir; çünkü öğrencilere yol gösterip eserlerini tasarlarlarken doğru yolu bulmalarını sağlarlar” (SÖA21).

“Resim öğretmenleri meşale gibidir; çünkü karanlıkta yolumuzu aydınlatır sonuçta etrafımız ganimetler dolu bir odada olsak da ışık olmasa zenginliği göremeyiz, öğretmen de içimizdeki yeteneği keşfetmemiz için yol gösterecek araçtır” (SÖA41).

“Resim öğretmenleri tohumcu gibidir; çünkü geleceğin çiçeklerini yetiştirir” (SÖA64).

“Resim öğretmenleri uçak gibidir; çünkü bizi farklı diyarlara uçururlar” (SÖA43).

“Resim öğretmenleri sihirbaz gibidir; çünkü hayalimizdeki her şeyi kâğıda bir sihir gibi dökmemize yardım eder” (SÖA63).

3.2.2. Tema: İz Düşümü

İz düşümü teması ele alındığında sınıf öğretmeni adaylarının, (%12) resim öğretmenlerini direkt olarak hayatın yansımalarını aktaran öğelere benzeterek açıkladıkları görülmüştür. Söz konusu benzetmelerin; gökkuşağı (6), ayna (4) ve soyut resimler (2) metaforları olduğu belirlenmiştir. Aşağıda, geliştirilen metaforlara yönelik örnek ifadeler verilmiştir:

“Resim öğretmenleri gökkuşağı gibidir; çünkü bir sürü rengi bünyelerinde barındırıp öğrencilerin hayatlarını renklendirirler” (SÖA49).

“Resim öğretmenleri ayna gibidir; çünkü öğretmen yeteneğini ve bilgilerini öğrenciye yansıtır” (SÖA25).

“Resim öğretmenleri soyut resimler gibidir; çünkü her öğrenci farklı yönüyle ondan etkilenir” (SÖA8).

3.2.3. Tema: Nostalji

Nostalji teması değerlendirildiğinde sınıf öğretmeni adaylarının (%8), resim öğretmenlerini güçlü yaratıcılıkları sayesinde ürettikleri eserler ile duygularını ifade edebilecekleri simgelere benzettikleri saptanmıştır. Dolayısıyla bu tema ile ilgili katılımcılar arkadaş (4), mutluluk (2), çocuk (1) ve aşık (1) metaforlarını geliştirmişlerdir. Aşağıda geliştirilen metaforlara yönelik birkaç örnek sunulmuştur:

“Resim öğretmenleri arkadaş gibidir; çünkü arkadaşla konuşur gibi resim öğretmenleriyle yapılan resimler sayesinde konuşulabilir. Öğrencilerin bir sorunu ya da kafa karışıklığı olduğunda öğretmenler bu sorunları resimlerden anlayabilirler” (SÖA83).

“Resim öğretmenleri mutluluk gibidir; çünkü mutluluk doyurucudur insanların ruhunu besleyerek doyuruyor” (SÖA2).

“Resim öğretmenleri aşık gibidir; çünkü onların çok derin duyguları vardır” (SÖA12).

3.2.4. Tema: Hayat

Hayat teması incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının, (%7) resim öğretmenlerini madalyonun bir yüzünde yaşamın içinde kendiliğinden var olan bir parçaya diğer yüzünde ise ruhani özellikler taşıyan varlıklar ile tasvir ettikleri görülmüştür. Bu benzetmeler su (4), Tanrı (2) ve melek (1) şeklindeki metaforlarla yapılmıştır. Aşağıda, bu temaya yönelik bazı örnekler verilmiştir:

“Resim öğretmenleri su gibidir; çünkü öğrencilerini bilgisiyle ve perspektifiyle besler” (SÖA32).

“Resim öğretmenleri Tanrı gibidir; çünkü gerçekte olmayan hayali şeyleri bile yaratabilir” (SÖA84).

“Resim öğretmenleri melek gibidir; çünkü bizi özgür bırakır” (SÖA9).

3.2.5. Tema: Ruhsal Sağaltım

Ruhsal sağaltım teması incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının (%5), bireylerin deneyimlerini veya mutluluklarını resim öğretmenlerinin açığa çıkararak, bireyin kendisini tanımaya yardımcı olan bir konumda olduğu yönünde görüşleri aktardıkları görülmüştür. Bu görüşler; terapist (3) ve psikolog (2) metaforları ile dile getirilmiştir. Aşağıda, geliştirilen metaforları ilişkin bazı katılımcıların örnek ifadeleri sunulmuştur:

“Resim öğretmenleri terapist gibidir; çünkü ruha giden yolu aydınlatan onlardır” (SÖA51).

“Resim öğretmenleri psikolog gibidir; çünkü baskı dolu akademik hayatında seni rahatlatan insandır” (SÖA53).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Görsel sanatlar dersi alan sınıf öğretmeni adaylarının sanat eğitimi ve resim öğretmenlerine yönelik algılarını tespit edebilmek gayesi ile bu araştırmanın amacı çerçevesinde metaforlardan yararlanılmıştır. Bu minvalde, 88 sınıf öğretmeni adayını araştırmaya katılmış; 2 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir form kullanılarak veriler elde edilmiştir. Sanat eğitime ilişkin ortaya çıkan 36 geçerli metafor, 7 farklı temada toplanmıştır. Sınıf öğretmeni adayları sanat eğitimi kavramını birbirinden farklı birçok metafor ile tanımlamaktadır. Buradan hareketle, katılımcıların en çok dile getirdikleri metaforların yaşam (%19), terapi (%6) ve yemek (%5) olduğu görülmüştür. Dolayısıyla katılımcıların sanat eğitimi kavramını daha çok hayatın bir parçası, bireyleri yönlendirebilen bir güç ve bir haz kaynağı şeklinde algıladıkları düşünülebilir. Katılımcıların sanat eğitimi olgusuna ilişkin algıları temalara indirildiğinde, en çok metaforun olduğu temanın düzen olduğu saptanmıştır. Böylelikle katılımcıların %30'luk bir bölümü, sanat eğitimi hayatın olağan düzeni ile ilişkilendirmiştir.

Sınıf öğretmeni adayları sanat eğitimi olgusunu daha çok yaşam ile ilişkilendirmiş; sanatı hayatın olmazsa olmaz bir parçası olarak bireyler için gereklilik arz ettiği vurgulamışlardır. Ayrıca katılımcıların söz konusu iki olgunun iç içe geçerek birçok şeyi barındırdığını ve gündelik hayatlarının her anında sanatın var olmasının yanında dinamik olan bu iki olgu sayesinde de daima yeni şeyler öğrendiklerinin üzerinde durmuşlardır. Benzer şekilde Akdeniz ve Çarıkçı (2017) ile Hiçyılmaz ve Adanır'ın (2019) sanat eğitime yönelik olarak öğretmen adaylarının ürettikleri metaforları incelemek amacıyla yapmış oldukları araştırmalarında en fazla -yaşam kelimesinin eş anlamlısı olan- hayat metaforunu geliştirdikleri ortaya çıkmıştır. Bu noktada öğrencilerin gerekçesi sanatın, hayatın olmazsa olmaz bir unsuru olduğu yönünde olmuştur. Aynı zamanda sınıf öğretmeni adaylarının, sanat eğitiminin bireyleri doğru yönlendiren ve eğiten bir yöne sahip olduğunu ifade etmesi rota temasını öne çıkarmıştır. Dolayısıyla sanat eğitiminin bireyleri doğru yönlendirerek, onların yaptıkları eserlerle duygularını açığa çıkarmalarına yardımcı olduğu söylenebilir. Bununla beraber sınıf öğretmeni adaylarının, sanat eğitime yönelik algılarından öne çıkanlardan bir tanesi de eserler karşısında aldıkları haz olmuştur. Araştırma kapsamında bu hazlar, insanların tat alma duygusunu kullanarak yiyeceklerden elde ettikleri haz ile açıklanmıştır. Hiçyılmaz ve Adanır'ın (2019) yürütmüş oldukları çalışmalarında da öğretmen adayları sanat eğitimi, bireylerin tat alma ve rahatlama biçimindeki (örneğin; yemek ve ilaç metaforu) haz alma yönüne benzetmişlerdir.

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Araştırmada, incelenen bir diğer olgu ise resim öğretmenleridir. 88 katılımcı resim öğretmenlerine ilişkin 5 farklı tema altında 30 geçerli metafor geliştirmiştir. Bu bağlamda, resim öğretmenleri kavramı için sınıf öğretmeni adayları en çok kılavuz (%18), ışık (%8) ve gökkuşağı (%6) metaforlarını kullanmıştır. Dolayısıyla katılımcıların, resim öğretmenlerini daha çok bireyleri eğitebilen, yönlendirebilen bir güç ve kişiliğinin renkli olmasından kaynaklı olarak öğrencisinin de hayatına renk katabilecek konumda olduğu şeklinde algıladıkları söylenebilir. Katılımcıların resim öğretmenleri olgusuna yönelik algıları temalara ayrıldığında, içinde en çok metaforu barındıran temanın kutup yıldızı görevi üstlenen resim öğretmenleri olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası (%56) resim öğretmenlerini, parlaklığı ile insanlara pusula olmuş ve onların yönlerini bulmalarına yardımcı olan kutup yıldızı ile ilişkilendirmiştir. Böylece, en çok dile getirilen her iki metaforunda (kılavuz ve ışık) diğerlerinden daha fazla bahsedilen temada olması ile bulgularda örtüşmektedir. Kalyoncu'nun (2012) yapmış olduğu çalışmada da görsel sanatlar öğretmeni en çok eğitici ve yol gösterici kategorisinin bünyesinde yer alan metaforlar ile tasvir edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların, resim öğretmenlerine yönelik yaklaşımlarından birisi de söz konusu öğretmenleri gökkuşağına benzetmeleri olmuştur. Bütün renkleri içinde barındıran gökkuşağı gibi resim öğretmenlerinin de sahip oldukları renkli kişilikleri sayesinde öğrencilerinin hayatlarını renklendirebildikleri algısı katılımcılar da öne çıkmıştır.

Sonuç olarak, metaforlar öğretmen adaylarının eğitim durumları ile ilgili perspektiflerine genel bir şekilde ayna tutabilmesinin yanında adayların görüşlerini de yön verebilme özelliğine sahiptir. Sınıf öğretmeni adaylarının hizmete başlamadan önceki durum veya olgulara karşı aldıkları eğitim ve kişisel yaşantılardan elde ettikleri deneyimlerine ilişkin algıları, tutumlarını ve mesleğe bakış açılarının zeminini oluşturmaktadır. Bu çalışmada da metaforlar, sınıf öğretmeni adaylarının sanat eğitimi ve resim öğretmenleri olgusuna yönelik algılarını gün yüzüne çıkarma, aktarma ve yorumlamada etkili birer araştırma aracı olabilmesi gayreti ile kullanılmıştır. Anlaşılamayan konuların daha kolay kavranmasına yardımcı olan metaforlar özellikle sanat olgusu gibi soyut kavramları bünyesinde barındırdığından bu tarz çalışmaların önemli olduğu öngörülmektedir. Sanat kavramını temel alan çalışmalar sayıca az olduğundan öğretmen adaylarının konuya ilişkin tutumlarını ya da bakış açılarını tespit edebilecek nicel veya nitel yöntemler ile birçok çalışma yapılabilir. Ayrıca aynı konu farklı programlarda öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri ile yapılabilir ve ürettikleri metaforlardaki algılar karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Adolino, J. R. ve Blake, C. H. (2001). Comparing public policies: Issues and choices in six countries. Washington D.C: CQ Press.
- Akdeniz, A. ve Çarıkçı, E. (2017). Konservatuvar öğrencilerinin 'sanat eğitimi' kavramına ilişkin metaforik algıları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(40), 59-85.
- Akkurt, S. ve Boratav, O. (2018). Neden sanat eğitimi? Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi, 1(1), 54-60.
- Arslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. Millî Eğitim, 35(171), 100-108.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitim kuramları yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ben-Peretz, M., Mendelson, N. ve Kron, F. W. (2003). How teachers in different educational context view their roles. *Teaching and Teacher Education*, 19, 277-290.
- Buchanan, J. (2015). Metaphors as two-way mirrors: Illuminating pre-service to in-service teacher identity development. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(10), 3. Doi: 10.14221/ajte.2015v40n10.3

- ... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)
- Cameron, L. ve Maslen, R. (2010). *Metaphor analysis. Research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities*. Oakville, CT: Equinox.
- Cantürk, G. ve Cantürk, A. (2021). İngilizce öğretmenlerinin Covid-19 küresel salgını sürecinde gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim deneyimleriyle ilgili görüşlerinin metaforlar yoluyla belirlenmesi. *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences*, 3(1), 688-724. Doi: 10.35452/caless.2021.1
- Castells, M. (2001). Museums in the information era. *Icom News (Newsletter of the International Council of Museums)*, 54(3). 19 General Conference, Barcelona.
- Cevizci, A. (2014). *Eğitim felsefesi* (7. Baskı). Ankara: Say Yayınları.
- Danko-McGhee, K. ve Slutsky, R. (2003). Preparing early childhood to use art in teachers the classroom. *Art Education*, 56(4), 12-18. Doi: 10.1080/00043125.2003.11653505
- Draaisma, D. (2000). *Metaphors of memory: A history of ideas about the mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Erbay, M. (2013). *Sanat eğitimi üzerine*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Fennell, H. A. (1996). An exploration of principals' metaphors for leadership and power. *Journal of Educational Administration*, 37(1), 23-50.
- Fischer, E. (1985). *Sanatın gerekliliği* (Çev. C. Çapan). (5. Baskı). Ankara: Kuzey Yayınları.
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34, 1-14.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Guerrero, M. C. M. ve Villamil, O. S. (2002). Metaphorical conceptualizations of ESL teaching and Learning. *Language Teaching Research*, 6, 2, 95-120. Doi: 10.1191/1362168802lr101oa
- Guilherme, A. ve Souza de Freitas, A. L. (2018). Discussing education by means of metaphors. *Educational Philosophy and Theory*, 50(10), 947-956. Doi: 10.1080/00131857.2016.1198250
- Hamilton, E. R. (2016). Picture this: Multimodal representations of prospective teachers' metaphors about teachers and teaching. *Teaching and Teacher Education*, 55, 33-44.
- Hiçyılmaz, Y. ve Adanır, Y. (2019). Sanat eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin sahip oldukları algıların metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 19-23. Doi: 10.18506/anemon.462012
- İlgar, L. (2005). *Eğitim yönetimi okul yönetimi sınıf yönetimi* (3. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kalyoncu, R. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının "sanat eğitimi dersi" kavramına ilişkin metaforları. *Education Sciences*, 8(1), 90-102.
- Karagöz, A.E. ve Çağlar M. (2021). *Okul paydaşlarının sanat eğitimine bakış açılarının analizi ve değerlendirmesi*. (Doktora Tezi). Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke.
- Kraft, M. E. ve Furlong, S. R. (2018). *Public policy: Politics, analysis, and alternatives* (6th Ed). Washington: CQ Press.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2003). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175. Doi: 10.1080/00228958.2005.10532066
- Locher, P. J. (2015). *The aesthetic experience with visual art "at first glance"*. *In investigations into the phenomenology and the ontology of the work of art* (pp. 75-88). Cham: Springer.

- ... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)
- Marshall, H. H. (1990). Metaphor as an instructional tool in encouraging student teacher reflection. *Theory into Practice*, 24, 128-132.
- Martinez, M. A., Sauleda, N. ve Huber, G. L. (2001). Metaphors as blueprints of thinking about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 17(8), 965-977.
- Miles, M. ve Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Miller, S. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational Theory*, 37, 219-227.
- Noyes, A. (2004). (Re) Producing mathematics teachers: A sociological perspective. *Teaching Education*, 15(3), 243-256.
- Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R. Z., Saleh, A. ve Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3-50.
- Parsons, M. (2010). Interpreting art through metaphors. *International Journal of Art & Design Education*, 29(3), 228-235.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Saban, A. (2004). Entry level prospective classroom teachers' metaphors about the concept of "teacher". *Journal of Turkish Educational Sciences*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip olduğu metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Seyitoğlu, F. ve Çakar, K. (2017). Tourism education and internships: A metaphor analysis. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 17(4), 269-280.
- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, armies and monasteries and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, 8(1), 137-146.
- Şahin, A. (2019). Eğitimde bilişim teknolojisi kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri: Metafor çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 121-159. Doi: 10.14520/adyusb.492882
- Tompkins, P. ve Lawley, J. (2002). *The magic of metaphor*. The Caroline Newsletter. Erişim adresi: <https://www.cleanlanguage.co.uk/Magic-of-Metaphor.html> (1 Eylül 2022)
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve müzik-insan ve sanat eğitim*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uysal, M. ve Karagöz, A. E. (2021). Aday öğretmenlerin COVID-19 pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin tutumlarının incelenmesi: Atatürk Öğretmen Akademisi Örneği. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 1274-1290. Doi: 10.47525/ulasbid.969087
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 3874-3915. Doi: 10.26466/opus.662721

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çatışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişki bulunmamakta, dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışması olmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluşun destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı: Araştırmanın etik kurul onayı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Atatürk Öğretmen Akademisi Başkanlığı'ndan 28.04.2022 tarihi ile alınmıştır.

Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkıda bulunmuştur.